

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

پژوهش، فرهنگ، آگاهی...

باسمه تعالی

تاییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله دکتری

بدینوسیله گواهی می شود آقای **مجتبی پور کریمی هاوشکی** در تاریخ **۱۳۹۳/۸/۱۱** از رساله دکتری **فلسفه تعلیم و تربیت واحدی خود با عنوان: تبیین و بررسی روش شناسی پژوهش تربیتی میان رشته ای از منظر رئالیسم انتقادی باسکار** دفاع کرده است. اعضای هیات داوران نسخه نهایی این رساله را از نظر فرم و محتوا بررسی کرده و پذیرش آنرا برای دریافت درجه دکتری تخصصی (Ph.D) تأیید می نمایند.

امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیات داوران
	استاد یار	دکتر علیرضا صادق زاده قمصری	۱- استاد راهنما (اصلی)
	استاد	دکتر خسرو باقری نوبرست	۲- استاد راهنما (دوم)
	استاد	دکتر محمود مهر محمدی	۳- استاد مشاور (اول)
			۴- استاد مشاور (دوم)
	دانشیار	دکتر سید مهدی سجادی	۵- استاد ناظر (داخلی)
	استاد یار	دکتر محسن ایمانی	۶- استاد ناظر (داخلی)
	دانشیار	دکتر نعمت الله موسی پور	۷- استاد ناظر (خارجی)
	استاد یار	دکتر عزت خادمی	۸- استاد ناظر (خارجی)
	رئیس	دکتر سعید امیر حسینی	۹- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی

آیین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه تربیت

مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عنوان پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه / رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه / رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه / رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه / رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده‌ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته‌ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه / رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب مجتبی پورکریمی هاوشکی، دانشجوی رشته فلسفه تعلیم و تربیت، ورودی سال تحصیلی ۱۳۸۹ مقطع دکتری، دانشکده علوم انسانی، متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آئین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا: مجتبی پورکریمی هاوشکی

تاریخ: ۱۳۹۲/۹/۲۵

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته فلسفه تعلیم و تربیت

است که در سال ۱۳۹۳ در دانشکده علوم انسانی

دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر علیرضا صادق زاده و جناب آقای دکتر خسرو باقری
نویسند و مشاوره جناب آقای دکتر محمود مهر محمدی از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تامین نماید.

ماده ۶: اینجانب **مجتبی پور کریمی هاوشکی** دانشجوی رشته **فلسفه تعلیم و تربیت** مقطع **دکتری**

تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: **مجتبی پور کریمی هاوشکی**

تاریخ و امضا: ۹۳/۹/۱۵

دانشکده :علوم انسانی

رساله دکتری رشته: فلسفه تعلیم و تربیت؛ گرایش: تربیت اسلامی.

عنوان رساله:

تبیین و بررسی روش شناسی پژوهش تربیتی میان رشته ای از منظر رئالیسم انتقادی باسکار

نام دانشجو:

مجتبی پور کریمی

استاد راهنما(اصلی):

دکتر علیرضا صادق زاده قمصری

استاد راهنما(دوم):

دکتر خسرو باقری نوپرست

استاد مشاور(اول):

دکتر محمود مهر محمدی

ماه و سال دانش آموختگی(دفاع)

آبان/۱۳۹۳

چکیده:

هدف این رساله بررسی و تبیین روش شناسی پژوهش تربیتی میان رشته ای از منظر رئالیسم انتقادی باسکار می باشد. به منظور تحقق هدف فوق سه گام اصلی برداشته شده است. گام نخست، تبیین ماهیت پژوهش میان رشته ای از دیدگاه باسکار است، دوم، تبیین روش شناسی پژوهش تربیتی میان رشته ای از دیدگاه باسکار و سوم، تبیین چگونگی پژوهش تربیتی میان رشته ای از دیدگاه باسکار می باشد. بر اساس دیدگاه باسکار، پژوهش تربیتی میان رشته ای یعنی؛ بررسی و تبیین یک پدیده پیچیده تربیتی یا سیاست گذاری ها یا اهداف غایی تربیتی در سطوح مختلف واقعیت با تاکید بر شروط لازم تعریف کننده همراه با تعیین شروط لازم تجربی از چشم انداز علوم مختلف با هدف توصیف و نقد وضع موجود، و رسیدن به دانش ترکیبی جدید به منظور ارائه بدیل های موثر. مراحل پژوهش تربیتی میان رشته ای شامل توصیف موضوع، پرسش استعلایی، باز توصیف پدیده تربیتی، توجه به بررسی سطوح، ترکیب دانش حاصل گردیده و در نهایت کنش می باشند. مبانی هستی شناختی به ترتیب شامل وجود قانون علی و زمینه در رابطه با ابعاد مختلف موضوع انضمامی و مبنای ارتباط ابعاد ناگذرای موضوعات می باشند. مبانی معرفت شناختی نیز به ترتیب شامل مبنای ارتباط ابعاد گذرای معرفت، مبنای طبیعت گرایی انتقادی و کنش و نتایج ناخواسته کنش ها می باشند. بر اساس مبانی فوق، اصول هستی شناختی پژوهش تربیتی میان رشته ای به ترتیب شامل: بررسی انضمامی با رعایت رابطه قانون علی و زمینه، توجه به ابعاد مختلف موضوعات تربیتی (جامعیت)، رعایت تحلیل و ردیابی تأثیرات انباشتی سطوح زیرساختی به ترتیب عمودی از پایین به بالا، رعایت تحلیل و ردیابی تأثیرات مرزی سطوح روساختی به ترتیب عمودی از بالا به پایین. اصول معرفت شناختی، به ترتیب شامل رعایت: تعیین مفاهیم، تفکیک، روابط مرزی علوم، کفایت تبیینی، دلایل به مثابه علت و اصلاح خطاها و ارائه بدیل ها. راهبردهای پژوهشی به ترتیب شامل: راهبردهای ناظر به چپستی که خود شامل بررسی تاریخچه موضوع و پرسش استعلایی می باشند. راهبردهای ناظر به چرایی که شامل مفهوم سازی و انتزاع، بررسی ساختارها و تحلیل فرایندی، توجه به کنش و فعالیت انتقالی عاملان تربیتی و نقادی آن و آموزش قواعد انتقاد می باشند. راهبردهای ناظر به چگونگی شامل مفهوم سازی (حرکت از تعریف مفهومی به تعریف واقعی)، اصلاح خطاها و سیاست گذاری های آموزشی می باشند.

کلید واژه ها:

روش شناسی، پژوهش میان رشته ای، پژوهش تربیتی، رئالیسم انتقادی، روی باسکار

فصل اول : مقدمه و کلیات ۱

۱-۱- مقدمه: ۲

۲-۱- بیان مسئله ۴

۳-۱- ضرورت و اهمیت: ۱۴

۴-۱- هدف کلی ۱۵

۵-۱- سؤالات ۱۶

۶-۱- نوع و روش پژوهش ۱۶

۷-۱- مفاهیم اصلی پژوهش ۱۹

۱-۷-۱- رئالیسم انتقادی : ۱۹

۲-۷-۱- واقعیت ۲۱

۳-۷-۱- انتقاد؛ ۲۱

۴-۷-۱- پژوهش میان رشته‌ای : ۲۱

۵-۷-۱- پژوهش تربیتی ۲۲

۶-۷-۱- پژوهش تربیتی میان رشته‌ای ۲۳

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهشی ۲۴

۱-۲- مبانی نظری ۲۵

۱-۱-۲- مقدمه ۲۵

- ۲-۱-۲- قسمت اول: رشته ای و میان رشته ای ۲۶
- ۲-۱-۲- تعاریف رایج از پژوهش رشته ای و میان رشته ای ۲۶
- ۲-۲-۱-۲- اشکال میان رشته ای: ۲۸
- ۲-۲-۱-۲- میان رشته ای از منظر ترکیبی: ۲۸
- ۲-۲-۱-۲- میان رشته ای به مثابه رویکردی تعاملی و همکاری بین رشته ای ۳۰
- ۲-۲-۱-۲- تعاریف فوق دارای نقاط مشترکی می‌باشند. این نقاط مشترک شامل: ۳۱
- ۲-۲-۱-۲- نقاط اختلاف تعاریف فوق: ۳۲
- ۲-۲-۱-۲- میان رشته ای با چارچوب مفهومی مشخص: ۳۴
- ۲-۲-۱-۲- فرا رشته ای: ۳۴
- ۲-۳-۱-۲- مفروضات فلسفی پژوهش میان رشته ای از منظر پوزیتویسم و مابعد پوزیتویسم ۳۵
- ۲-۳-۱-۲- مفروضات پژوهش تربیتی میان رشته ای از منظر پوزیتویسم: ۳۵
- ۲-۳-۱-۲- میان رشته ای از منظر مابعد پوزیتویسم: ۳۸
- ۳-۱-۲- بخش دوم: رئالیسم انتقادی ۴۰
- ۳-۱-۲- تعاریف رایج از واقع گرایی انتقادی: ۴۴
- ۳-۱-۲- تعریف اول: واقع گرایی استعلایی و نقد دو سنت تجربه گرایی و ایدئالیسم استعلایی ۴۴
- ۳-۱-۲- تجربه گرایی و پوزیتویسم: ۴۵
- ۳-۱-۲- اثبات گرایی: ۴۷
- ۳-۱-۲- ایدئالیسم استعلایی (انتقادی): ۵۰
- ۳-۱-۲- واقع گرایی استعلایی: ۵۰
- ۳-۱-۲- بعد ناگذرا: ۵۳
- ۳-۱-۲- بعد گذرا ۵۳
- ۳-۱-۲- جنبه های بعد گذرا: ۵۴
- ۳-۱-۲- تعامل ابعاد گذرا و ناگذرای معرفت: ۵۶
- ۳-۱-۲- نقاط اشتراک و افتراق واقع گرایی استعلایی با تجربه گرایی کلاسیک و ایدئالیسم استعلایی: ۶۰

- ۶۳..... ۲-۳-۱-۲-تعریف دوم: طبیعت گرایي انتقادی
- ۶۴..... ۲-۳-۱-۲-عاملیت :
- ۶۵..... ۲-۳-۱-۲-نقد ماده گرایي و فیزیکیالیسم از عاملیت:
- ۶۶..... ۲-۳-۱-۲-نقد ذهن گرایي و هرمنوتیک از عاملیت:
- ۶۹..... ۲-۳-۱-۲-تعامل عاملیت و ساختار.....
- ۷۶..... ۲-۳-۱-۲-دلایل به مثابه علت.....
- ۷۶..... ۲-۳-۱-۲-ماهیت دلیل:
- ۸۲..... ۲-۳-۱-۲-نحوه بررسی دلایل:
- ۸۵..... ۲-۳-۱-۲-خلاصه مبحث طبیعت گرایي انتقادی:
- ۸۷..... ۲-۳-۱-۲-تعریف سوم: واقع گرایي انتقادی دیالکتیکی.....
- ۸۸..... ۲-۳-۱-۲-واقعیت غیاب و سفسطه تک بعد نگرى هستی شناختی:
- ۹۰..... ۲-۳-۱-۲-بخش سوم: مفروضات هستی شناختی و معرفت شناختی واقع گرایي انتقادی
- ۹۰..... ۲-۳-۱-۲-۱-۴-۱-۲-مفروضات هستی شناختی
- ۹۰..... ۲-۳-۱-۲-۱-۴-۱-۲-تفکر و شناخت واقعیت بر حسب سه سطح.....
- ۹۱..... ۲-۳-۱-۲-۱-۴-۱-۲-سطح تجربی:
- ۹۴..... ۲-۳-۱-۲-۱-۴-۱-۲-سطح رخدادی.....
- ۹۷..... ۲-۳-۱-۲-۱-۴-۱-۲-سطح واقع:
- ۹۹..... ۲-۳-۱-۲-۱-۴-۱-۲-الایه مندی.....
- ۱۰۵..... ۲-۳-۱-۲-۱-۴-۱-۲-پیچیدگی و هستی نظام - باز.....
- ۱۰۶..... ۲-۳-۱-۲-۱-۴-۱-۲-دلالت های نگاه سلسله مراتبی همراه با خصایص ظهور، تفکیک لایه مندی:
- ۱۰۷..... ۲-۳-۱-۲-۱-۴-۱-۲-مفروضات معرفت شناختی.....
- ۱۰۷..... ۲-۳-۱-۲-۱-۴-۱-۲-علوم انضمامی :
- ۱۰۹..... ۲-۳-۱-۲-۲-۴-۱-۲-روابط مرزی علوم:
- ۱۱۰..... ۲-۳-۱-۲-۳-۴-۱-۲-ایده چارچوب مفهومی معرفت:

- ۱۱۰.....۲-۱-۴-۴-نقش واسطه ای زبان:
- ۱۱۱.....۲-۱-۴-۵-نقد تبیینی:
- ۱۱۶.....۲-۱-۴-۶-نسبیت معرفتی
- ۱۱۷.....۲-۱-۴-۷-دانش در رابطه با قوانین:
- ۱۱۸.....۲-۱-۴-۸-تبیین دلیل
- ۱۱۹.....۲-۱-۴-۸-۱-امکان پذیری تبیین دلایل
- ۱۲۱.....۲-۱-۵-قسمت چهارم: پژوهش تربیتی
- ۱۲۷.....۲-۲-بخش دوم پیشینه پژوهشی
- ۱۲۷.....۲-۱-۲-پیشینه داخلی
- ۱۳۱.....۲-۲-۲-پیشینه خارجی
- ۱۳۵.....۲-۳-جمع بندی و با هم نگری
- ۱۳۷.....فصل سوم: پژوهش میان رشته ای از منظر رئالیسم انتقادی
- ۱۳۸.....۳-۱-مقدمه :
- ۱۳۹.....۳-۲-پژوهش میان رشته ای از دیدگاه باسکار:
- ۳-۳-مبانی هستی شناختی و معرفت شناختی پژوهش میان رشته ای از منظر رئالیسم انتقادی باسکار
۱۴۲.....
- ۱۴۳.....۳-۱-۳-مبانی هستی شناختی پژوهش میان رشته ای
- ۱۴۳.....۳-۳-۱-۱-مبنای اول: وجود قانون علی و زمینه در رابطه با ابعاد مختلف موضوع انضمامی
- ۱۴۴.....۳-۳-۲-۱-مبنای دوم: ارتباط ابعاد ناگذرای هستی
- ۱۴۶.....۳-۳-۲-مبانی معرفت شناختی پژوهش میان رشته ای
- ۱۴۶.....۳-۳-۲-۱-مبنای اول: ارتباط ابعاد گذرای معرفت
- ۱۴۹.....۳-۳-۲-۲-مبنای دوم: طبیعت گرایی انتقادی

- ۳-۲-۳-۳- مبنای سوم : کنش و نتایج ناخواسته کنش‌ها..... ۱۵۰
- ۳-۴-۴- تصریح بخشی فرایند پژوهشی میان رشته ای رئالیسم انتقادی باسکار ۱۵۱
- ۳-۴-۱- توصیف رویداد مورد نظر ۱۵۱
- ۳-۴-۲- تاکید بر پرسش استعلایی به منظور تعیین شرط لازم تجربی ۱۵۲
- ۳-۴-۳- باز توصیف و تعیین سطوح دخیل در موضوع ۱۵۳
- ۳-۴-۴- بعد انتقادی پژوهش ۱۵۳
- ۳-۴-۵- حیطه و محتوای کنش: ۱۵۴
- ۳-۵- ویژگی‌های پژوهش میان رشته ای از دیدگاه رئالیسم انتقادی باسکار ۱۵۵
- ۳-۶- چرایی و ضرورت توجه به پژوهش میان رشته ای از منظر رئالیسم انتقادی ۱۵۸
- ۳-۷- حوزه بررسی روش شناسی پژوهش میان رشته ای ۱۶۴
- ۳-۷-۱- جنبه نخست: اصلاح و بدیل‌هایی برای وضع موجود ۱۶۴
- ۳-۷-۲- جنبه دوم: سیاست گذاری ۱۶۴
- ۳-۸- نمونه موردی یک، از به‌کارگیری رویکرد میان رشته ای: ۱۶۵
- ۳-۹- جمع بندی و با هم نگری ۱۶۸
- فصل چهارم: روش شناسی پژوهش تربیتی میان رشته ای از منظر رئالیسم انتقادی باسکار ۱۷۲**
- ۴-۱- مقدمه : ۱۷۳
- ۴-۲- بخش یک: مولفه ها و خصوصیات پژوهش تربیتی میان رشته ای ۱۷۴
- ۴-۲-۱- ویژگی‌های عمومی پژوهش تربیتی ۱۷۴
- ۴-۲-۲- اختصاصات و قابلیت‌های خاص تعلیم و تربیت و پژوهش تربیتی: ۱۷۶
- ۴-۲-۳- ویژگی‌های پژوهش تربیتی میان رشته ای از منظر رئالیسم انتقادی باسکار: ۱۸۲

- ۱۸۵..... ۴-۲-۴- ضرورت و چرایی پژوهش تربیتی میان رشته ای از منظر رئالیسم انتقادی باسکار
- ۱۹۴..... ۳-۴- -بخش دوم: مراحل روش پژوهش تربیتی میان رشته ای
- ۱۹۴..... ۱-۳-۴- مرحله اول: توصیف موضوع
- ۱۹۵..... ۲-۳-۴- مرحله دوم: پرسش استعلایی
- ۱۹۶..... ۳-۳-۴- مرحله سوم: باز توصیف پدیده تربیتی و تعیین ضابطه های مفهومی و تعیین سطوح
- ۱۹۶..... ۴-۳-۴- مرحله چهارم: توجه به بررسی سطوح
- ۱۹۷..... ۵-۳-۴- مرحله پنجم: ترکیب دانش های حاصل گردیده
- ۱۹۷..... ۶-۳-۴- مرحله ششم: کنش
- ۱۹۸..... ۴-۴- مدل پژوهشی تربیتی و نمونه موردی دوم،
- ۲۱۰..... ۵-۴- بخش سوم: اصول پژوهش تربیتی میان رشته ای بر اساس دیدگاه باسکار
- ۲۱۲..... ۱-۵-۴- اصول پژوهش تربیتی میان رشته ای برآمده از مبانی هستی شناختی
- ۲۱۲..... ۵-۴-۱-۱- اصل اول: بررسی انضمامی با رعایت رابطه قانون علی و زمینه
- ۲۱۴..... ۵-۴-۱-۲- اصل دوم: توجه به ابعاد مختلف موضوعات تربیتی (جامع نگری)
- ۲۱۷..... ۵-۴-۱-۳- اصل سوم: رعایت تحلیل و ردیابی تأثیرات انباشتی سطوح زیرساختی به ترتیب عمودی از پایین به بالا
- ۲۱۸..... ۵-۴-۱-۴- اصل چهارم: رعایت تحلیل و ردیابی تأثیرات مرزی سطوح روساختی به ترتیب عمودی از بالا به پایین
- ۲۱۸..... ۵-۴-۲- اصول برآمده از مبانی معرفت شناختی
- ۲۱۸..... ۵-۴-۱-۲- اصل اول: رعایت تعیین ضابطه های مفهومی
- ۲۲۰..... ۵-۴-۲-۲- اصل دوم: رعایت تفکیک
- ۲۲۰..... ۵-۴-۳-۲- اصل سوم: رعایت روابط مرزی علوم
- ۲۲۱..... ۵-۴-۴-۲- اصل چهارم: توجه به کفایت تبیینی یافته ها
- ۲۲۳..... ۵-۴-۵-۲- اصل پنجم: توجه به دلایل به مثابه علت
- ۲۲۴..... ۵-۴-۶-۲- اصل ششم: توجه به اصلاح خطاها و ارائه بدیل ها

۲۲۷.....	۶-۴-بخش چهارم: راهبردهایی برای پژوهش تربیتی میان رشته ای بر اساس دیدگاه باسکار
۲۲۷.....	۶-۴-۱-تعریف راهبرد:
۲۲۸.....	۶-۴-۲-راهبردها:
۲۲۸.....	۶-۴-۱-۲-راهبردهای ناظر به چستی:
۲۲۸.....	۶-۴-۱-۲-۱-بررسی تاریخچه موضوع.....
۲۲۹.....	۶-۴-۱-۲-۲-پرسش استعلایی:
۲۲۹.....	۶-۴-۲-۲-راهبردهای ناظر به چرایی:
۲۲۹.....	۶-۴-۱-۲-۲-مفهوم سازی و انتزاع:.....
۲۳۰.....	۶-۴-۲-۲-۲-بررسی ساختارها و تحلیل فرایندی :
۲۳۱.....	۶-۴-۳-۲-۲-توجه به کنش و فعالیت انتقالی عوامل تربیتی و نگرش نقادانه نسبت به آن
۲۳۳.....	۶-۴-۲-۲-۴-آموزش قواعد انتقاد:
۲۳۳.....	۶-۴-۳-۲-راهبردهای ناظر به چگونگی:
۲۳۳.....	۶-۴-۱-۳-۲-حرکت از تعریف مفهومی به تعریف واقعی:
۲۳۴.....	۶-۴-۲-۳-۲-تغییر و اصلاح خطاها:
۲۳۴.....	۶-۴-۳-۳-۲-سیاست گذاری های آموزشی:
۲۳۶.....	۶-۴-۷-جمع بندی و با هم نگری:.....
۲۳۹.....	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات
۲۴۰.....	۵-۱-مقدمه:
۲۴۱.....	۵-۲-جمع بندی:
۲۴۵.....	۵-۳-نتیجه گیری:
	۵-۳-۱-سؤال اول: توصیف و تبیین پژوهش میان رشته ای بر اساس مبانی هستی شناختی و معرفت
۲۴۵	شناختی

- ۲۴۵..... ۳-۱-۱-مبانی هستی شناختی پژوهش میان رشته ای
- ۲۴۸..... ۳-۱-۲-مبانی معرفت شناختی پژوهش میان رشته ای
- ۲۵۰..... ۳-۲-سؤال دوم: مولفه ها و خصوصیات چيستی و چگونگی پژوهش تربیتی میان رشته ای
- ۲۵۰..... ۳-۱-۲-چيستی پژوهش تربیتی میان رشته ای:
- ۲۵۱..... ۳-۲-۲-چگونگی پژوهش:
- ۲۵۲.. ۳-۳-سؤال سوم: اصول و راهبردهایی پژوهش تربیتی میان رشته ای
- ۲۵۲..... ۳-۱-۳-اصول پژوهش تربیتی میان رشته ای:
- ۲۵۶..... ۳-۲-۳-راهبردهای پژوهش تربیتی میان رشته ای
- ۲۵۹..... ۴-۵-پیشنهادات پژوهشی
- ۲۶۰..... ۵-۵-پیشنهادات کاربردی
- ۲۶۱..... ۵-۶-محدودیتها
- ۲۶۱..... منابع:
- ۲۶۱..... منابع فارسی
- ۲۶۶..... منابع لاتین

فهرست جداول:

- ۱-۲- ۱-۱-مقایسه رئالیسم کلاسیک، ایدئالیسم انتقادی و رئالیسم استعلایی..... ۶۱
- ۲-۲- ۲-۱-فرایند ایجاد رویدادها..... ۱۰۳
- ۳-۲- ۳-۱-فرایند بررسی رویدادها..... ۱۰۸
- ۱-۳- ۱-۱-مدل پژوهش میان رشته ای از دیدگاه باسکار..... ۱۴۰
- ۲-۲- ۲-۱-مدل تصریح شده پژوهش میان رشته ای ۱۵۴

۱-۴- مدل مبانی و اصول پژوهش تربیتی میان رشته ای.....۲۲۳

۲-۴- راهبردهای پژوهش تربیتی میان رشته ای.....۲۳۲

فصل ۱ - کلیات

پژوهش‌ها به گونه‌ای فزاینده به سمت میان رشته‌ای در حرکت می‌باشند؛ و پژوهش‌گران در عرصه‌های مختلف، پژوهش میان رشته‌ای را امری ضروری در نظر گرفته‌اند. بر این اساس همکاری موثر میان افرادی از رشته‌های مختلف برای به حداکثر رساندن فواید بالقوه میان رشته‌ای برای فعالیت پژوهشی آینده ضروری می‌باشد (بریدل^۱ و همکاران، ۲۰۱۳). انجام موفقیت آمیز این پژوهش در گام نخست مستلزم توجه به تبیین روش‌شناسی و روش پژوهش می‌باشد. روش‌شناسی که حکم راهنمای عمل پژوهش و شامل تحلیل فلسفی راه کارهای پژوهشی می‌باشد (خادمی، ۱۳۸۳) و خود در گرو تبیین مفروضات پژوهش میان رشته‌ای، مبانی و اصول آن و تعریفی مشخص از این پژوهش می‌باشد. روش پژوهش نیز که همان گام‌ها و شیوه عمل است در گرو تبیین روش‌شناسی است. این تبیین نیز باید بر اساس واقعیت‌های موجود بوده و بتواند پژوهش میان رشته‌ای را تنظیم و ساختاردهی نماید تا بتواند ضرورت‌های هستی‌شناختی و اقتضانات جهان واقع را تبلور بخشد، در غیر این صورت پژوهش میان رشته‌ای ناتوان از مواجهه‌ای موثر و کارآمد در رابطه با مسائل می‌باشد.

تبیین روش‌شناسی پژوهش که مقدمه و یکی از مهم‌ترین بخش‌های یک روش پژوهشی می‌باشد، به این معنی است که قبل از مبادرت به پژوهش که در معنای کسب معرفت نسبت به امری نامشخص است در ابتدا باید مشخص نمود که روش مورد نظر چیست (باقری، ۱۳۸۹، ۵۷)، سپس به این پرداخته شود که بر اساس چه مرحله‌ای این روش قابل تحقق می‌باشد (صادق زاده، ۱۳۸۵، ۱۴۱). تبیین روش‌شناسی در گرو تبیین بنیان فلسفی آن است. بنیان‌های فلسفی نیز شامل هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی می‌باشد. در واقع باید با توجه به بنیان‌های فلسفی، قبل از پرداختن به چیستی و چگونگی روش، چرایی و علت به کارگیری روش را مورد توجه قرار داد. چرایی و علل را نه در چیستی و چگونگی بلکه بر اساس تبیین هستی و معرفت باید تبیین نمود. بر این اساس تبیین روش‌شناسی در گرو پاسخگویی به این سؤال است که چرا باید این روش را به کار گرفت

¹ - Bridle

(همان، ۱۴۲). یعنی چه ضرورت های هستی شناختی و معرفت شناختی این پژوهش را ممکن و ضروری می نماید.

اما توجه به توجیحات و بنیان‌های فلسفی، مورد توجه تمامی اندیشمندان نبوده است. به این معنی که بعضی قائل به این بوده و هستند که می‌توان تنها با بهره‌گیری از روش و رویکرد علمی، فارغ از مباحث فلسفی و ارزشی به پژوهش پرداخت. در این زمینه سیر^۱ معتقد است، بدون در نظر گرفتن این بنیان، روش صرفاً حکم یک تکنیک به منظور جمع‌آوری و تفسیر اطلاعات را خواهد داشت (سیر، ۱۳۸۵، ۲). بر این اساس، باید در صد تبیین روش شناسی بر اساس مفروضات و بنیان‌های فلسفی بود. در این راستا، رویکرد رئالیسم انتقادی، رویکردی است که روش شناسی پژوهش را مبتنی بر تبیین هستی و معرفت شناسی می‌داند. اندیشمندان این رویکرد از جمله باسکار، بر این اعتقادند که پژوهش باید مبتنی بر تبیین پدیده‌های هستی و به‌کارگیری روش علمی و در نهایت معطوف به مباحث عملی به منظور رشد و تعالی فرد و جامعه باشند (باسکار، ۲۰۰۸).

در این تبیین، هستی شناسی، به گونه‌ای استعلایی مورد توجه قرار گرفته و وجود ساختارهای عینی و واقعی، همراه با تعامل با فعالیت بشری، امری ضروری برای معرفت لحاظ می‌شوند. معرفت شناسی، مبتنی بر به‌کارگیری روش علمی با ماهیتی تبیینی- انتقادی و در عین حال به گونه‌ای میان رشته‌ای به منظور شناخت ساختارها در نظر گرفته شده است. عمل نیز باید مبتنی بر به‌کارگیری علم در راستای رهایی بخشی از طریق اصلاح، ارائه بدیل‌ها و تبیین وضع مطلوب باشد. در روش شناسی خصوصاً در عرصه اجتماعی باید به عاملیت، ساختار، رابطه عاملیت و ساختار، کنش و فعالیت اجتماعی توجه نمود. توجه به عاملیت به این علت است که دلایل و باورهای افراد حکم علل ایجاد رویدادها را دارند. ساختار، نیز از این جهت مهم است که شرایط عمل عاملان را تعیین می‌نماید. بر این اساس یک پژوهش کارآمد پژوهشی است که با توجه به این مولفه‌ها و تبیین شیوه عمل آنها قابل تحقق باشد.

¹ - Sayer

پژوهش میان رشته ای ویژگی اساسی رویکرد تبیینی - انتقادی رئالیسم انتقادی می باشد. در این رویکرد شناخت سازوکارها و ساختارهای متعدد مستلزم به کارگیری رویکردی میان رشته ای می باشد. در واقع بر اساس مفروضات هستی شناختی و معرفت شناختی رئالیسم انتقادی پژوهش میان رشته ای یک ضرورت می باشد. در این رساله سعی بر آن بوده تا در گام نخست، مبانی، چیستی، ویژگی‌ها، ضرورت و حوزه بررسی پژوهش میان رشته ای به طور عام استنتاج گردیده و بر اساس آن به استنتاج چیستی، ویژگی‌ها، ضرورت، مراحل، اصول و راهبردهای پژوهش تربیتی میان رشته ای به طور خاص پرداخته شود.

۱-۲- بیان مسئله

مسئله اصلی این رساله ارائه تبیینی علمی از پژوهش تربیتی میان رشته ای بر اساس مبانی فلسفی می باشد (تبیینی که ناظر بر چیستی، چرایی و چگونگی پژوهش تربیتی میان رشته ای می باشد). مسئله از آنجا نشأت گرفته که علی رغم تاکید بر پیچیدگی و تاثیر عوامل مختلف طبیعی و انسانی و اجتماعی بر خلق و ایجاد رویدادها، اکثر پژوهش ها در رابطه با پژوهش میان رشته ای و پژوهش تربیتی میان رشته ای در گام نخست با مرزبندی و تقسیم علوم به طبیعی و اجتماعی، امکان ارتباط این دو را منتفی دانسته و همچنین بهره گیری از روشی واحد در تبیین مسائل طبیعی و اجتماعی را نادیده انگاشته اند (کیگان^۱، ۲۰۰۹). بر این اساس نیازمند تبیینی از پژوهش میان رشته ای و تربیتی میان رشته ای هستیم تا بر اساس آن بتوانیم در تبیین و حل مسائل پیچیده پیرامونمان تاثیر عوامل مختلف طبیعی و اجتماعی و همچنین امکان بررسی مسائل و موضوعات اجتماعی را با استفاده از روش علمی در نظر داشته باشیم. این تبیین خود در گرو روشن نمودن چند نکته می باشد:

^۱ - kagan

۱-ارائه تبیینی واقع‌گرایانه نسبت به پژوهش تربیتی میان رشته‌ای، که علی‌رغم پذیرش تمایز موضوعات علوم طبیعی و اجتماعی و فارغ از ارزش نبودن تعلیم و تربیت و علم و پژوهش تربیتی، اما امکان‌پذیری بررسی علمی، خصوصاً در عرصه اجتماعی و تربیتی را به رسمیت بشناسد و همچنین پیوستگی و تأثیر این دو عرصه بر هم را نیز بپذیرد و سعی نماید پژوهش تربیتی را بر اساس این تأثیرپذیری و استفاده از نظریات مختلف تبیین نماید. ویژگی که علی‌رغم آنکه در بعضی از رویکردهای علمی به پژوهش تربیتی پذیرفته شده اما سعی در کنار نهادن بهره‌گیری از علوم مختلف دارند (برزینکا^۱، ۱۳۷۶).

۲- تبیینی که بتوان بر اساس آن معیاری برای پژوهش تربیتی میان رشته‌ای کارآمد ارائه داد که قادر به شناخت علل واقعی مسائل و موضوعات تربیتی باشد. این تبیین همچنین باید به چند مسئله در رابطه با پژوهش تربیتی میان رشته‌ای پاسخ دهد. مسائلی از جمله چرایی و ضرورت میان رشته‌ای در تعلیم و تربیت و ارتباط رشته‌ها و چگونگی ارتباط رشته‌ها، به عنوان مثال چرا باید در عرصه پژوهش تربیتی از رشته‌های مختلف استفاده نمود و چگونه باید یک پژوهش تربیتی میان رشته‌ای را سامان داد تا نتیجه آن حل مسائل تربیتی گردد. در واقع علی‌رغم وجود اتفاق نظری نسبی در رابطه با تعریف پژوهش تربیتی میان رشته‌ای - که به معنای به‌کارگیری علوم مختلف به منظور حل مسائل تربیتی و بررسی موضوعات تربیتی از منظر علوم مختلف می‌باشد^۲ - اما در رابطه با اینکه چرا باید به میان رشته‌ای پرداخت و چگونه می‌توان این کار را به انجام رساند اتفاق نظری وجود ندارد.

مبحث میان رشته‌ای، در عرصه‌های مختلف علمی و اجتماعی، به عنوان رویکردی جدید محسوب می‌شود (ماری^۳، ۲۰۰۹)، در این رویکرد، فرض بر این است که پژوهش، آموزش و عمل به منظور مواجهه با مسائل پیچیده و مرتبط شده نیاز به کار میان رشته‌ای دارد (لانگ^۴، ۲۰۰۱). در این نگرش توجه به چگونگی

^۱ - Berzinka

-به چند مورد از این تعاریف در فصل دوم اشاره خواهیم نمود. -

^۳ - Murray

^۴ - Long